

Силабус
освітнього компонента
Супровід сім'ї особи з особливими потребами
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «Логопедія. Спеціальна психологія»
Сертифікатна освітня програма «Клінічна логопедія»
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач (і)	Синиця Аліна Олександрівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-psychology/composition-kaf-psychology/synytsia-alina-oleksandrivna/
Контактний тел.	+380992285921
E-mail викладача:	alina_starceva@ukr.net
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 понеділок-п'ятниця

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
Заочна 5/150	10	8	132	Залік

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: супровід, сім'я дитини з особливими потребами, психологічний супровід, логопедичний супровід, соціальний супровід та адвокація, тощо

Метою та предмет ОК *«Супровід сім'ї особи з особливими потребами»* є формування у здобувачів першого бакалаврського рівня здобуття освіти системні знання, практичні навички та ціннісне ставлення до ефективної взаємодії з сім'ями осіб з особливими потребами (ОП) з метою забезпечення якісного супроводу, партнерства та підтримки, зокрема в умовах інклюзивної освіти

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми:

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та **СК-3.** Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності інклюзивної освіти.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із коморбідним порушенням.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з коморбідним порушенням з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний(логопедичний) супровід дітей з коморбідним порушенням в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з коморбідним порушенням з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

Програма ОК

Змістовий модуль 1. Сім'я осіб з особливими потребами.

Змістовий модуль 1. Сім'я осіб з особливими потребами.

Тема 1. Сім'я осіб з особливими потребами. Види порушень психофізичного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика осіб з ОП. Культурно-історичний контекст життя осіб з ОП і їх сімей. Етапи трансформації ставлення суспільства до людей і дітей з ООП та їх сімей. Стадії прийняття батьками дитини з ООП.

Тема 2. Структура сім'ї та її соціальне оточення. Групи батьків з різними варіантами адаптації до ситуації «особливого» батьківства: невротичний, авторитарний. Типи стратегій адаптації батьків до соціальних контактів: Хрестовий похід. Хрестоносці; альтруїзм; покірність. Проблеми батьківства пов'язані із появою дитини з ООП.

Змістовий модуль 2. Супровід у системі науково-педагогічних понять.

Тема 3. Теоретико-методичні засади супроводу. Базисні характеристики супроводу: поняття, основні характеристики. Різновиди супроводу. Міжгалузева/мультидисциплінарна команда супроводу. Принципи застосування та форми організації супроводу сім'ї. Структура і функції супроводу. Інструменти супроводу та показники його ефективності. Місце супроводу у системі спеціальної та інклюзивної освіти.

Тема 4. Технологія супроводу сім'ї осіб з особливими потребами. Технологія супроводу сім'ї. Роль батьків у складі команди супроводу дитини. Співпраця батьків з командою психолого-педагогічного супроводу дитини в інклюзивному освітньому середовищі. Стратегії супроводжувальної взаємодії. Права батьків, які виховують особливу дитину. Завдання у роботі з батьками. Принципи у роботі із сім'ями.

Змістовий модуль 3. Супровід сім'ї осіб з особливими потребами.

Тема 5. Ефективні стратегії налагодження партнерських стосунків із сім'ями осіб з особливими потребами. Ефективні стратегії налагодження партнерських стосунків з сім'ями осіб з ОП. Принципи вивчення сім'ї осіб особливими освітніми потребами. Рівні корекційно-просвітницьких знань батьків осіб з особливими потребами. Методи збору інформації про сім'ю дитини з ООП. Форми організації психолого-педагогічної допомоги сім'ї на рівні закладу освіти.

Тема 6. Особливості побудови роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами в процесі супроводу дитини з ООП. Фактори успішної взаємодії з батьками. Сутність співпраці з сім'єю супроводжувачих. Нові технології організованої допомоги на основі сімейно-центрованого підходу: раннє втручання, логопедичний супровід, партнерство з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Основні положення корекційної роботи та взаємодії фахівців та сім'ї.

Змістовий модуль 4. Методи супроводу сімей осіб з особливими освітніми потребами (тяжкими порушеннями мовлення).

Тема 7-8. Педагогічний коучинг як метод супроводу сім'ї осіб особливими освітніми потребами. Сутність поняття педагогічний коучинг. Мета та завдання педагогічного коучингу. Види педагогічного коучингу. Ефективні практики педагогічного коучингу у супроводі сім'ї. Етапи коучингового процесу. Методи оцінки ефективності коучингу. «Зона комфорту». Процедурні аспекти коучингового процесу. Мотивація до змін як основа коучингового процесу.

Змістовий модуль 5. Консультування як складова супроводу сім'ї осіб з ОП.

Тема 9. Специфіка сімейного консультування. Специфіка сімейного консультування. Основні стадії сімейного консультування. Теоретичні моделі сімейного консультування. Консультування сім'ї з приводу соціальних і психічних відхилень у дітей. Консультування сім'ї з дитиною з обмеженими можливостями

Тема 10. Різновиди (логопедичне) консультування, його роль в системі супроводу сім'ї осіб з ОП. Принципи консультування. Форми консультування: діагностування та надання рекомендацій. Стратегії надання допомоги дітям з відхиленнями в мовленнєвому розвитку. Концепції та моделі роботи фахівця (логопеда), їх позитивні риси та недоліки.

Змістовий модуль 6. Логопедичний супровід сім'ї осіб з ОП.

Тема 11. Логопедичний супровід сім'ї осіб з ОП. Поняття «логопедичний супровід». Основна мета, завдання логопедичного супроводу. Роль логопедичного супроводу у системі медико-логопедичного простору. Бар'єри на шляху впровадження логопедичного супроводу. Концептуальні засади організації та забезпечення логопедичного супроводу осіб з ОП.

Тема 12. Логопедичний супровід сім'ї осіб з тяжкими порушеннями мовлення в умовах інтегративного навчання, як психолого-педагогічна проблема. Відмінності завдань логопедичного супроводу осіб з ТПМ у залежності від віку та специфіки порушення. Міжгалузева команда логопедичного супроводу осіб з ТПМ. Функції та завдання учасників логопедичного супроводу осіб з ТПМ. Система закладів, що забезпечують логопедичний супровід осіб з ТПМ.

Змістовий модуль 7. Технологія логопедичного супроводу сім'ї осіб з ОП.

Тема 13. Етапи логопедичного супроводу сім'ї осіб з ОП. Етапи логопедичного супроводу сім'ї осіб з ОП. Роль батьків на етапі первинного обстеження особи з ООП. Склад міжгалузевої команди фахівців забезпечуючих обстеження осіб з ОП. Роль та функції медичних фахівців, психолога, логопеда. Діагностичні матеріали для визначення рівня розвитку мовлення осіб з ОП. Спостереження як один із методів дослідження стану мовленнєвого розвитку. Принципи логопедичного супроводу сім'ї осіб з тяжкими порушеннями мовлення.

Тема 14. Специфіка логопедичного супроводу сім'ї осіб різного віку з тяжкими порушеннями мовлення.

Роль неврологічного обстеження та взаємодія з іншими спеціалістами у ході логопедичного супроводу. Вплив соціального та професійного контексту на мовленнєву діяльність у зрілому та старшому віці. Характеристика тяжких порушень мовлення різного генезу у осіб старшого віку. Вплив когнітивних змін на мовленнєву діяльність. Методика забезпечення логопедичного супроводу сім'ї осіб зрілого віку з тяжкими порушеннями мовлення. Напрями організації логопедичного супроводу осіб зрілого та старшого віку з ТПМ. Роль родини у логопедичному супроводі осіб зрілого віку з ТПМ. Психологічні аспекти мотивації до мовленнєвої реабілітації. Логопедичний супровід хворим з дисфагіями.

Змістовий модуль 8. Психологічний супровід сім'ї осіб з ОП.

Тема 15. Психологічний супровід сім'ї осіб з ОП. Психологічний супровід сім'ї дітей з ООП; мета, напрямки, форми взаємодії. Проблеми батьків у ситуації супроводу. Основні напрямки психологічного супроводу сім'ї дітей з ООП. Зміст психологічної роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Специфіка діагностики основних потреб сім'ї та дитини з ООП. Етапи реалізації психологічного супроводу. Принципи забезпечення психологічного супроводу. Система побудови стосунків з навколишнім світом і власними дітьми. Технологія конструювання продуктивної батьківської комунікації з особами з ООП.

Тема 16. Техніки самодопомоги батькам дітей з ООП. Оцінка ефективності різних форм психологічної допомоги родинам дітей з особливими освітніми потребами. Індивідуальні та адаптовані підходи до психологічної підтримки сімей які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Труднощі, з якими стикаються родини дітей з особливими освітніми потребами в період війни. Адаптовані методи психологічної допомоги родинам дітей з особливими освітніми потребами в період війни.

Змістовий модуль 9. Соціальний супровід сім'ї дітей з ООП: пільги, послуги, інституції.

Тема 17-18. Соціальний супровід сімей дітей з ООП: пільги, послуги, інституції. Роль соціального педагога у супроводі сімей осіб з ОП. Соціальні послуги, що надаються сім'ям. Форми соціальної підтримки осіб з ОП. Основні види соціальних послуг, якими можуть скористатися особи з ООП. Пільги особам з ООП. Державна соціальна допомога особам з ООП з дитинства та дітям з ООП. Забезпечення допоміжними засобами реабілітації.

Змістовий модуль 10. Зміст психологопедагогічних знань необхідних при вихованні дитини з особливими освітніми потребами.

Тема 19. Ресурси позитивного батьківства: як стабілізувати себе та попередити емоційне вигорання. Фази емоційного вигорання. Ознаки емоційного вигорання. Шляхи подолання та запобігання емоційному вигоранню. Календар турботи про себе. Як батькам дітей з інвалідністю адаптуватись у стресові часи. Психологічна підтримка осіб з ОП в сім'ї. Умови виховання дитини з гіперактивністю.

Тема 20. Організація простору для осіб з особливими потребами вдома. Роль простору для стимулювання та розвитку, відновлення осіб з ОП. Умови організації домашнього логопедизованого простору для осіб з ОП. Особливості позиціонування осіб з ОП. Харчування осіб з ОП. Роль режиму у процесі відновлення осіб з ОП.

Методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

За джерелом інформації:

Словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint –Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, бліцопитування.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: інсценування, ігрові та практичні вправи, моделювання проблемних ситуацій, інтелектуальні розминки (головоломки), робота в групах та міні-групах («team building»), case-study.

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): курс

Курс має особливості, які спрямовані на максимальне засвоєння вами знань з ОК: «Супровід сім'ї особи з особливими потребами».

Безпека: • у разі ракетних ударів або інших надзвичайних ситуацій, первинним є ваша безпека. Якщо під час заняття оголошують повітряну тривогу, заняття буде негайно припинено, і ми домовляємось із вами про його перенесення на інший час або про асинхронну роботу; • намагайтеся дотримуватися всіх інструкцій з безпеки, і як тільки можливо, повідомте про ваш стан та можливість продовжити навчання.

Типи занять: • лекції з мультимедійним супроводом: для того, щоб ви мали не лише теоретичні знання, а й зрозуміли, як все це виглядає на практиці; • практичні заняття: ви отримаєте можливість відточувати навички корекції мовленнєвих порушень, зокрема постановки звуків на справжніх пацієнтах або моделях.

Дистанційне навчання: • використовуються платформи Moodle та Zoom.

Зоом-заняття: • для підвищення ефективності навчання та взаємодії між усіма учасниками, увімкнення відео є обов'язковим. Це допомагає мені як викладачу краще зрозуміти, чи зрозумілі для вас матеріал та методики, а також допомагає зробити процес навчання більш особистісним. Якщо є вагомі причини, через які ви не можете увімкнути відео, будь ласка, заздалегідь повідомте мене про це.

гри. **Інтерактивні методи:** • робота в групах та парах. • Case-study, мозкові штурми, рольові

 Етика та дисципліна: • підтримую дотримання академічної чесності та професійної етики. • що стосується додаткових матеріалів, рекомендованої літератури та онлайн-ресурсів — все це викладено на Google Disk, а посилання на нього є на платформі Moodle та в нашій Telegram групі. • спілкуватись і вирішувати нагальні питання будемо в групі в Telegram, допоки навчальний процес триває не в стінах нашого БДПУ, і можливі різні форс-мажорні обставини, як то блекаут, локдаун, відсутність зв'язку тощо.

ПОЛІТИКА ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ГШІ)

Застосування генеративного ШІ у цьому курсі регулюється *Політикою використання ШІ в освітньому процесі БДПУ* (Наказ № 39 від 18.09.2025, рішення Вченої ради від 11.09.2025).

☒ Режим використання: дозволено з обмеженнями

У межах цього курсу **дозволяється відповідальне використання ГШІ** лише для:

- структурування плану написання робіт;
- лексичного покращення тексту;
- підбору джерел (за умови обов'язкової перевірки достовірності).

Заборонено використання ГШІ для:

- повного генерування текстів робіт або розділів;
- автоматичного створення аналітичних висновків.

Усі випадки використання ШІ мають бути **відкрито задекларовані** у письмових роботах згідно зі стандартом **GAiDeT** (<https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>).

 Обмеження в контрольованому середовищі

Під час виконання контрольованих оцінювань (іспити, тестування, захисти, практикуми), використання ГШІ **заборонено**.

Порушення цього правила може вважатися **порушенням академічної доброчесності** і тягне за собою відповідні наслідки згідно з Кодексом БДПУ.

• Буду рада бачити ваші обличчя і чути ваші голоси, тому за можливості прошу вмикати камери і бути активними учасниками освітнього процесу. Крім того, так я зможу вас впізнавати на вулиці і радо привітатися!

Ці політики можуть бути доповнені або змінені в залежності від ситуації. З нетерпінням чекаю на нашу конструктивну взаємодію в процесі вивчення неймовірно цікавої дисципліни!

До зустрічі на заняттях!

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

технічне (ноутбук, проектор); програмне (Moodle, репозитарій); наочність (презентації), логопедичні зонди, дидактичний матеріал.

Система оцінювання та вимоги:

Формою **підсумкового** (сумативного) **семестрового контролю** є залік у обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Залік буде виставлятися з накопичених балів під час семестру.

Як рахуються бали: *для денної форми*: поточний контроль (макс. 27 балів) + самостійні роботи (макс. 18 балів), індивідуальне проектне завдання (5 балів), залік (макс. 50 балів) = 100 балів

для заочної форми навчання: поточний контроль (макс. 30 балів) + самостійні роботи (макс. 10 балів), індивідуальне проектне завдання (10 балів), залік (макс. 50 балів) = 100 балів

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова

1. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ». Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В.К.: Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.
2. Кукуруза Г.В. Психологічна модель раннього втручання: допомога сім'ям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку: монографія. Харків: Точка, 2013. 244 с.
3. Порадник для батьків нечуючих дітей / уклад. Є. Твардовська та ін. 2 вид., допов. Київ: УТОГ, 2015. 111 с.
4. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі: метод. посіб. / уклад.: О. В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2022. 80 с.
5. Кисличенко, В. А., Конопляста, С. Ю. Логопедичний супровід сім'ї, у якій виховується дитина з порушеннями мовлення: Монографія. М.: «Гліон» 2016. 218 с.
6. Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у
7. складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) /
8. авт. кол: В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук; за наук. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ : Ніка-Центр, 2021. 118 с.
9. Максимова Н. Ю. Сімейне консультування : навч. посіб. / Н. Ю. Максимова. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 304 с.

10. Помиткіна Л.В., Злагодух В.В., Хімченко Н.С., Погорільська Н.І. Психологія сім'ї. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друку», 2010. 270 с.

Допоміжна

1. Конопляста С. Ю., Кисличенко В. А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2011. Вип. 17. С. 105-107.
2. Ласточкіна О., Лянна О. Сучасні напрями роботи з сім'єю, що виховує дитину з порушеннями мовлення. *Науковий вісник МНУ ім.В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. № 3 (66), вересень, 2019. DOI випуску 10.33310/2518-7813-2019-66-3
3. Макаренко І. В. Комплексна програма соціально-педагогічної підтримки батьків і дітей «Щаслива родина». *Імідж сучасного педагога: наук.практ. освітньо-популярний часопис*. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2007. № 4. С. 34 - 38.
4. Миронова С. П. Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2017, № 9. С. 125 - 134.
5. Синиця А. О. Актуальність логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем у сучасному соціумі. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*: вип. 14 / за ред. О. В. Гаврилова, В. М. Синьова – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. С. 290-302.
6. Синиця А.О. Клініко-психо-логопедичне дослідження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку з церебральним паралічем. Інтеграція науки і практики в умовах модернізації спеціальної освіти України: збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції 23-24 березня 2023 року / за заг.ред. С.Д.Яковлевої, Н.В.Кабельнікової. Івано-Франківськ, 2023. с. 212-217. <https://www.kspu.edu/About/Faculty/FEElementaryEdu/ChairCorrectingEdu/Conference.aspx>
7. Синиця А. О. Комунікативно-мовленнєвий онтогенез дітей раннього віку з церебральним паралічем. Засоби і прийоми, які сприяють розвитку й комунікації педагогів та дітей з особливими освітніми потребами : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 30 січня – 12 березня 2023. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. с.86-89. https://fileview.fwdcdn.com/?url=https://mail.ukr.net/api/public/file_view/list%3Fto
8. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи: навч.-метод. посіб. / за ред. В. Ю. Мартинюка, С. М. Зинченко. Київ: Інтермед, 2005. 255 с.
9. Прохоренко Л.І. Психологічний супровід дітей з особливими потребами та їхніх родин в умовах кризових викликів. *Вісник НАПН України*. 2021. 1(3). С.1-6.
10. Прохоренко, Л.І., Баб'як, О.О., Баташева, Н.І. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами: стратегія реалізації. *Вісник НАПН України*. 2020. 2(1). С.1-6.
11. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Колупасової А.А. Київ: ТОВ ВПЦ «Літопис –ХХ», 2010. 255с.
12. Романчук О. Неповносправна дитина в сім'ї та в суспільстві. Львів: Літопис, 2008. 334 с.

Інформаційні ресурси

1. Онлайн-курс Школа для всіх <https://courses.ed-era.com/courses/course>
2. Онлайн-курс Права людини в освітньому просторі https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EDERA_OSCE+HRE101+2019/about
3. Онлайн-курс Колошкільне дитинство зі Світлоною Ройз <https://www.ed-era.com/children/ua/>
4. Онлайн-курс Робота вчителів початкових класів із дітьми з особливими освітніми потребами <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Inc+1/about>
5. Академія Стійкості «Плекати стійкість у сім'ях та родинах» <https://resilience.ks.org.ua/dodatkovy-resursy/plekaty-stijkist-u-simyah-ta>
6. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» - <http://www.ussf.kiev.ua>
7. Національна Асамблея людей з інвалідністю України - <https://naiu.org.ua>
8. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami>
9. Програма соціально-психологічного тренінгу <https://vseosvita.ua/library/programa-socialno-psihologicnogo-treningu-batki-i-diti-mistectvo-spilkuвання-68147.html>